

Se planen på
en ny scen
i Lövvik

SIDAN 21

Christina
satsar för fullt
på Hörsång

SIDAN 16

FRAMTID **NORA**

- Sommaren 2021 -

Catharina Hultman Eurenus och Sanna Norberg leder arrangemanget Allsång i Noraparken.

Foto: Bo Wikman

Nora välkomnar med musik

De som gillar musik kommer att bli glada över aktiviteten i Noraparken i sommar.

Det första som händer är att folkkära artisten Kikki Danielsson kommer på besök till All-

sång i Noraparken som leds av Catharina Hultman Eurenus och Sanna Norberg den sjunde juli.

De har alltid roligt tillsammans och det lär också publiken ha

när allsången drar igång.

Senare i sommar kommer en till show till Noraparken: Elvis i Höga Kusten 31 juli.

SIDORNA 7-8

**Fina ställen du
inte vill missa**

SIDORNA 4-5

**Kommuntopp
gillar Nora**

SIDAN 6

**Läs om ryss-
härjningarna**

SIDAN 10

**Mycket fika
på rundtur**

SIDAN 12-13

HÄLSNINGEN

I år blir det musik i Noraparken

För andra sommaren i rad ger Noramacken ut en sommartidning! Vi vill uppmärksamma allt roligt som händer i vår bygd under sommaren.

Vi vill också visa på den drivkraft som finns hos människor som bor och verkar här i Nora, samt tipsa om smultronställen till turister, men även till oss själva som bor här.

Något vi särskilt mycket ser fram emot efter denna coronapandemi är en trevlig

Allsångskväll i Noraparken med Kikki Danielsson som gästartist. (läs mer om det på sidan 7)

Varför ger då Noramacken ut en sommartidning? Noramacken är en ekonomisk förening med syfte att leverera bränsle till företagare och privatpersoner.

Men kanske än mer viktigt är att lyfta alla de utvecklingsprojekt som macken driver.

Macken startades som en ekonomisk förening 2010 där hela Norabygden gick samman för att finansiera projektet. Sedan dess har Noramacken varit med och drivit en rad utvecklingsprojekt i bygden, exempelvis bygget av Ica, stöttade utbyggnaden av bredband i Nora och den ännu ej vunnna kampen om att återuppstarta Torromskolan.

En delseger vanns dock när förskoleverksamheten flyt-

tade in i skolbyggnaden 2018.

Aktuella projekt för Noramacken just nu är en upprustning av Noraparken med hopp om en lekplats och en träffpunkt där man kan samlas. Vi arbetar också med att få till stånd en laddstolpe för att utveckla Noramacken till mer miljövänlig och hållbar station i framtiden.

Det är hett att bo i Nora och glöm inte bort att tanka!

Somriga hälsningar från oss i Noramacken!

Noraparken har stått utan verksamhet under pandemin, men i år när den fyller 30 år, blir det äntligen framträdanden!

Föreningen med fokus på bygdens bästa – det började med en mack

Den ekonomiska föreningen Noramacken bildades för elva år sedan. Den startade när beslutet togs att bygga en egen mack.

Det var då länge sedan den sista bensinpumpen hade monterats ned.

Men den var saknad och det fanns en längtan efter möjligheten att fylla på tanken även i Nora.

För att lyckas med uppgiften att skapa ett tankställe behövdes samordning.

Åke Sjöberg, kassör i den ekonomiska föreningen och den som lagt mest tid på Noramacken berättar att de samlade representanter för alla sju föreningar i området och uppmanade befolkningen att gå in som medlemmar och därmed bli delägare.

Sedan gick det fort. I mars 2010 kunde man ge grönt ljus till att börja bygga och bara några

månader senare var det dags för invigning.

Noramacken har sedan dess visat fortsatt handlingskraft.

Största uppgiften var byggandet av en helt ny butikslokal för ICA Nära som också blev en Träffpunkt i kommunen.

– De gamla lokalerna från 1979 var både små och slitna, säger eldsjälens Lennart Ramström.

Här fick man stöd från både Kramfors kommun och andra offentliga instanser och 2017 stod allting klart.

– Vi tycker alla att det blev väldigt bra, säger Lennart Ramström, men samtidigt kanske vi skulle ha lyssnat på Åke Sjöberg som tyckte att vi skulle bygga stör-

Noramacken började med längtan efter en mack och blev en samlad kraft i bygden.

re när vi ändå höll på.

Noramacken har i samarbete med det samlade föreningslivet och med stöd av alla människor investerat cirka 50 miljoner i bygden.

– Utan alla människors engagemang, stöd och bidrag under denna tid hade inte

de investeringar som gjorts varit möjliga, säger styrelseordförande Torbjörn Norell som framhåller stödet från Länsstyrelsen, Leader Höga Kusten, och dess personal.

Sedan föreningen bildades har det också skett en omfattande utbyggnad av bred-

bandet i Norabygden, förbättringar av väg 822 i Lövvikstrakten, återöppnade av förskolan i Torrom, Lona del två med investeringar i natur- och kulturmiljöer i Nora, stuga på Storön och utveckling av ön som besöksmål och Leaderprojektet Samver-

kan och nätverk i Norabygden.

Sistnämnda delen handlar om näringsutveckling och innehåller en förstudie tillsammans med Kramfors kommun om "Hållbara besöksmål i Norabygden". Leaderprojektet pågår alltjämt.

Kassören ovärderlig för Noramacken

Ända sen Noramacken bildande har Åke Sjöberg varit kassör i föreningen.

– Utan Åke hade det inte varit möjligt att driva på utvecklingen i den omfattning som föreningslivet i Nora har gjort, det torde vara unikt i Sverige, säger ordförande Torbjörn Norell.

– Åke skulle lika gärna kunna varit ekonomichef i en större organisation med sin förmåga att planera och förutse nödvändiga beslut för ekonomi

Åke Sjöberg är kassör i Noramacken.

i balans.

Elsjälens Lennart Ramström berättar att Åke har varit den trygga punkt som ett föreningsliv behöver för att kunna bedriva utveckling i projektform som föreningen gjort under mer än tio års tid.

– Det är lite som Churchill tror jag det var "Aldrig har så många

haft så få att tacka för så mycket", säger Lennart.

Han säger också att Åkes administrativa skicklighet och förmågan att förhandla med samarbetspartners och myndigheter ligger till grund för där man står idag och att de alla är stort tack skyldiga Åke.

– Vi hoppas att vi kan fortsätta att nyttja Åkes kompetens flera år framöver! Vi önskar Åke en trevlig och vilsam sommar så att vi kan påbörja utbyggnaden av affären efter sommaren där han som vanligt blir spindeln i nätet, säger Lennart Ramström.

Saknar du något i tidningen? Tipsa redaktionen!

Skriv ett mejl till noramacken@mail.se och berätta vad du vill ha med i nästa års sommartidning!

Sommarprogram för Nora Hembygdsförening

6/7 Bergsvandring Lövviksvalkallen.
13/7 Bergsvandring till Erik Danielskojan i Gavvik (Salteå).
20/7 Kyrkogårdsvandring Nora kyrkogård.
24/7 Noradagen på Hembygdsgården.
27/7 Grillafton vid Båtsmanstorpet.
15/8 Hembygdsdarnas dag.

Aktuell information finns på www.norabygden.com och Facebook.
Bli stödmedlem, avgift 2021: 150:-/person, till BG 5821-5575, swish 1236807259, glöm ej avsändare!

Annonsera i FRAMTID **NORA sommaren 2022!**

En nyhet i sommartidningen är att det nu är möjligt att boka ett utrymme för din annons. Passa därför på att boka din annons i god tid.

Intresserad?

För mer information om annonspriser och format skicka ett mejl till noramacken@mail.se

Tips!

Till Storön kommer man endast med båt. Har man tillfälle ska man passa på att besöka denna pärla som inte har några bofasta invånare. Det finns möjlighet att övernatta i en stuga som föreningarna i Norabygden ställt i ordning. Ön har lång historia för både fisket och försvaret med sitt strategiska läge.

Rödhällorna ligger vid Grönsviksfjärden nära Höga kustenleden och kan vara värda en avstickare för vandraren, eller ett utflyktsmål i sig. Här finns ett varierat stenlandskap med den röda Nordingrågraniten som är Ångermanlands landskapssten. Graniten har centimeterstora strökorn av den ljusröda kalifältspaten och är mycket dekorativ

I Norabygden kan man kombinera turen till affären med fågelskådning. Intill affären finns nämligen en välbesökt fågelsjö, Sursundet, som en gång i tiden varit havsvik.

Här häckar bland andra knölsvan, skäggdopping, vigg och sothöns. Hela Norabygden är för övrigt intressant för ornitologer eftersom det finns gott om både havs- och skogsfågel.

Valkallen, med utsikt över Ångermanälvens utlopp och havet, ligger vid södra delen av Höga Kusten-leden. Patrik Gunnarsson och Pernilla Fredriksson närmast, med barnen Oskar och Nils, samt Anna och Mattias Bylund med barnen Viktoria och Stina åker gärna från Härnösand till Valkallen.

Spring i benen? Vid Hotell Höga Kusten finns en lekplats i det större förmatet. Värt att veta när man är ute och reser med barnen.

Hösten 2008 anlade Vägverket en ny rastplats med parkering och två bord med sittplatser vid vägen mellan Lövvik och Torrom. Därifrån har man en magnifik utsikt mot en del av Norafjärden och Fäbodvallen Fjärdbotten. Den genaste vägen till Norafjärden från strömmingsfisket vid Storön gick förr mellan Grönsviksvägen och Fjärdbotten. Därför drogs båtarna över här i Draged. Fjärdbotten är en gammal fäbodvall, som en gång nyttjades av Bölestabönderna. Fäboddriften upphörde på 1940-talet. Numera är det en betydande nivåskillnad från vattenytan upp till toppen av landtungan emellan fjärdarna.

Berghamn en by värd att besöka

Berghamn är en av många fina byar i Norabygden. Denna fiskeribyn är känd för sitt lugn och besökare kommer med båt, bil, husbil, cykel eller till fots.

Byn präglas av att ha varit ett gammalt fiskarsamhälle och har tidigare haft betydligt fler bofasta. I dag bor några familjer året runt i byn, medan många kommer till stugorna under sommaren.

I byn finns tio ställplatser för husbilar. Här finns också en

gästkaj, bastu, flera grillplatser och bänkar för de som vill fika eller titta på utsikter. Det finns markerade stigar för den som vill ta sig till de närliggande utsiktsplatserna.

I Berghamn finns också ett av Sveriges största fiskarkapellet med 250 sittplatser. Kapellet byggdes mellan 1750 och 1752 och ligger på ångermanländskt vis på en höjd ett stycke bort från stugor och fiskebodarna.

Altartavlan är målad av bygdens konstnär, Hampe Svanberg. Kapellet ägs av Svenska kyrkan och är kulturminnesskyddat. Berg-

hamns kapell har renoverats i omgångar och kan bokas för olika ändamål. Byggnaden används mestadels för olika evenemang och gudstjänster.

När man besökt kapellet i Berghamn kan man promenera vidare på stigen över hygget och komma fram till havet.

Promenaden tar runt tio minuter och man kommer då fram till ett område med vackra hällar som havet format under årtusenden. Från hällarna ser man Storön och en rad mindre öar.

Text och foto:
Bo Wikman

Utsikten.

Fiskebodarna.

Fiskarkapellet.

Hällarna.

Kramfors kommunalråd Malin Svanholm, S, tycker Norabygden är en pärla och att det finns en fantastisk potential i hela Höga Kustenområdet.

Norabygden en pärla enligt kommunalrådet i Kramfors

Det råder inget tvivel hos Kramfors ledning om möjligheterna i Norabygden.

– Den är en pärla, en oslipad diamant, både för besöksnäringen och i möjligheten att bosätta sig här. Jag ser gott på samarbetet med Norabygden, säger Socialdemokratiska kommunalrådet Malin Svanholm.

En försommardag när blåsten drar i håret möts vi för en intervju vid 30-årsjubilerande Noraparken.

Malin Svanholm är relativt ny som kommunalråd i Kramfors. Hon valdes strax före coronapandemins utbrott, i november 2019, och efterträdde då Jan Sahlén som höll i styret under fem år. Hon är uppvuxen i Sprängsviken och förstår väl vilka utmaningar som finns på landsbygden i Kramfors kommun. Just nu är situationen i kommunen blandad.

– Vi har både saker som är jobbiga och utmanande, men samtidigt saker som är roliga, säger hon.

På den tråkiga sidan finns avvecklingen av Migrationsverket.

Kramfors hade 24 anställda och flera hundra bostadsplatser vikt för verksamheten.

Malin Svanholm poängterar att Kramfors har god renommé i att ta emot nyanlända. Hon tycker att det är synd att inte få fortsätta.

Till de goda sidorna hör utvecklingen av Höga Kusten.

– Vi har en god marknadsföring för kommunen som ger möjligheter men också svårigheter. Utvecklingsområdet är stort, från Docksta i norr och till Höga Kustenbron i söder.

I söder har Lövvik

utmärkt sig. Dels för projekten kring Höga Kustenhotellet och nu med satsningarna i byn, med planer på en friluftsteater med scen och stora publika föreställningar med Tomas Ledin som dragplåster. Kramfors kommun är med som en delfinansiär i projektet som kommer att kosta kring 7,4 miljoner kronor när allt är färdigbyggt.

– Vi har alla möjligheter i världen. Vi behöver attrahera besökare men också få folk att stanna och bo här.

Potential

Malin Svanholm säger att Norabygden har potential att göra samma resa som Docksta/Vibyggerå. Där är aktiviteten hög med mängder av stora nybyggnationer, inte minst linbanebygget till Skulebergets topp. Samtidigt finns ett enormt tryck från turismen.

Svanholm talar om att fånga upp ortsbefolkningen, föreningar, företagen och det offentliga och göra ett ryck tillsammans.

– Vi är där och känner oss för nu, säger hon.

Malin Svanholm är mycket entusiastisk över samverkan och berömmar föreningarna för det engagemang man bär på de kunskaper som finns överlag. Det handlar om att hjälpas åt.

Rama in och planera

– Kommunen orkar inte med hur många stora projekt som helst, så vi behöver rama in och planera för dem.

Hon nämner Nordvik som en plats i Norabygden med stor potential.

Nordvik är inte enbart kopplat till utbildningar.

– Vi tittar också på möjligheter att göra ett större nav kring odlingsområdet.

Ett annat exempel

är Lonaprojekten med Noramacken, med leder och stigar och utvecklingen av Noraparken, där kommunen gärna samarbetar kring utveckling.

En halv miljon

– Kommunen har beslutat om en och en halv miljon kronor till ortsutveckling i sin budget under 2021, bland annat för att föreningar ska kunna söka för att utveckla orterna, berättar Malin Svanholm

Hon säger också att Kramfors kommun är speciell, med förhållandevis många som bor på landsbyggen.

– Vi vill hitta utvecklingsprojekt och växla upp pengarna tillsammans med regionen eller Tillväxtverket och vara en organisation som krattar manegen för landsbygdens utveckling.

Text och foto:
Bo Wikman

Unik landhöjning i Höga Kusten

Höga Kusten är det bästa stället i världen att besöka om man vill förstå landhöjningen.

Här finns de bästa spåren av landhöjningen efter senaste istiden.

Landhöjningen har format Höga Kustens särpräglade natur.

Höga Kusten kom in på Unescos världsarvslista år 2000.

Utökades

År 2006 utökades världsarvet med Kvarkens skärgård i Finland.

Världsarvskommitténs motive- ring är:

”Höga Kusten är en av de platser på jorden där landhöjning pågår efter inlandsisens avsmältning. Den isostatiska höjningen är väl illustrerad och områdets särprägel är omfattningen av landhöjningen, 285 meter, som överträffar andra platser.

Världsarv 2000

Området är typlokal för forskning om isostatisk landhöjning, ett fenomen som först bevisats och studerats här.”

Höga Kusten utsågs år 2000 till världsarv för sin unika och värdefulla naturmiljö.

Man kan läsa mer om världsarvet Höga Kusten på hemsidan världsarvethogakusten.se och på den nya, gemensamma världsarvsportalen highcoast-kvarken.

Sanna Norberg och Catharina Hultman Eurenus är förväntansfulla inför årets Allsång i Noraparken.

Musiksommaren rivstartar med Allsång i Noraparken

Folkära Kikki Danielsson blir det stora dragplåstret för Allsång i Noraparken. Men arrangörerna dukar upp med mycket mer. Publiken kan förvänta sig musik, allsång och en fantastiskt glad och rolig kväll i Nora.

– Vi har en egen allsång, en signaturmelodi skriven av Klas Norberg och Erik Eurenus för Noraparken, avslöjar Sanna Norberg.

Den sjunde juli är det åter dags för Allsång i Noraparken.

Kikki Danielsson kommer till bygden och Norakapellet är med som husband.

På ungdomssidan kommer bland annat Ida Hultin och Ruben

Nilsson att framträda med två låtar vardera. Ruben Nilsson kommer att leverera beatbox och Ida sjunger bland annat "Halleluja" i ett två timmar långt program.

Sanna Norberg och Catharina Hultman Eurenus är förväntansfulla initiativtagare och längtar efter att få dra igång efter att ha fått ställa in två somrar i rad. De kommer förstås även själva

att framträda på scenen.

Vi möts i Noraparken och duon berättar att förberedelserna startade på allvar i januari, men tankarna att ha en årlig allsång började direkt efter förra tillfället, 2018.

300 på premiären

Premiäråret kom 300 besökare till parken och solen sken.

– Stämningen var på topp, allt flöt på bra och vi var här redan från åtta på morgonen, säger Sanna.

– Vi har jättefina samarbeten i Nora. Vi lånade församlingsgården så att bandet och gästartisterna hade

någonstans att vara och vi fick in fina priser till lotteriet, minns Catharina.

Lotterna såldes slut innan pausen, så i år laddar man med fler lotter och fler priser.

Just i dag är duon hoppfulla och nervösa inför arrangemanget, eftersom det är det första stora framträdandet inför publik på mycket länge.

Från början var det Catharina som kläckte idén med Allsång i Noraparken.

– Jag tycker att det är viktigt att man gör något för bygden och det här är en jättefin plats för det. Folk tycker om allsång.

Catharina kom med idén efter ett framträdande på Kramfors Music Awards.

– Det var då du sa det och vi hade ett litet möte där och då, påminner Sanna.

Har roligt tillsammans

– Vi har alltid roligt när vi gör något tillsammans och kompletterar varandra bra, konstaterar Catharina. De hoppas att arrangemanget blir lika bra som förra gången, med fint väder, stor publik och en familjär känsla.

Biljetterna är gratis.

– Vi har biljettbeställning på nätet för att ha lite koll på hur många

som kommer, säger Sanna.

Länken till biljettbeställningen finns på Allsång i Noraparkens konto på Instagram och Facebook.

– Det är viktigt för oss att det ska vara gratis. Vi vill att alla ska kunna komma och därför är sponsorererna avgörande, säger Catharina.

Publiken har ofta egna picknickkorgar och Norabygdens Idrottsklubb kommer att sälja enklare förtäring, så ingen behöver gå hungrig.

Text och foto:
Bo Wikman

MER MUSIK PÅ NÄSTA UPPSLAG!

Elvis i Höga Kusten showar i Noraparken

Den 31 juli blir det drag i Noraparken. Då kommer musikshowen Elvis i Höga Kusten att framföras på scenen i Torrom.

– Det är just nu det största som händer. Megaformatet i år är 600 personer i publiken, konstaterar Klas Norberg.

De stora konserterna uteblir i år. Men de något mindre lär blomstra, särskilt de som går relativt lätt och snabbt att dra ihop. Det gynnar närheten till publiken och mindre scener, vilket är perfekt för Nora.

Kvällen kommer att innehålla massor av musik av Elvis. Självklart kommer Elvis

själv (Henrik Åberg) med sin mjuka Elvisröst plocka fram det bästa av klassikerna, uppbackad av Holmsten trio, ett band som tidigare varit på turné med Elvis in memory.

Den lokala förankringen är stor. Det blir också flera låtar med Klas Norberg och gästartister som ännu

inte avslöjats.

– Det ska bli en kväll i Elvis tecken med massor av hits från hela hans karriär, berättar Henrik Åberg.

Föreställningen blir en rivstart på framträdanden efter pandemin.

– Nu, när det blir nya regler, kan man göra ganska stora framträdanden, som går att dra ihop med ganska kort varsel, säger Klas Norberg.

Vana parhästar

Klas och Henrik är vana att jobba ihop. De har samarbetat i flera stora shower under de senaste tio åren, men

större shower kräver längre förberedelser.

– Vi tänkte att varför inte göra något roligt ihop under tiden? Och att få komma till Noraparken och uppträda utomhus ska bli spännande, tycker Henrik, som bor i Utansjö.

– Det är lättsamt att vara där. Det är bara att köra igång, säger Klas.

Solig känsla

– Jag har en bra, spännande, solig och rolig känsla inför det här, berättar Henrik som ser fram emot att stå på scenen igen.

Han tycker också

att det blir intressant att se hur kulturbranschen går vidare efter pandemin.

– Det blir en uppstart för många, i och med att en stor del av branschen varit nästan utraderad under det här året. När jag pratar med folk märker jag att det finns en längtan och ett sug efter att få komma ut och spela. Och för publiken att få titta och lyssna på levande musik.

Det gånga året har präglats av onlineföreställningar där musikerna jobbat mycket framför bildskärmar. Ett konstigt år enligt Henrik.

– Men det har gjort att man träffat nytt folk, mött ny publik och nya medarbetare, noterar Klas.

Henrik Åberg har genomfört oräkneliga Elviskonserter och tröttnar inte.

Elvis håller än

– Nej, inte på att arbeta med Elvis material. Däremot kan jag tröttna på att se och höra mig själv göra Elvis, säger Henrik och ler.

Men det finns mer än enbart Elvis på repertoaren och Henrik har nyligen släppt flera låtsinglar på svenska.

Text och foto:
Bo Wikman

Klas Norberg och Henrik Åberg kommer att bjuda på en rad pärlor ut Elvis Presleys repertoar under en show i Noraparken.

Dikter blir musik för Erik och trion

– Det är att spela musik som är grejen. I grunden är det ett intresse som vuxit och blivit ett deltidsjobb, berättar Erik Eurenus.

Erik Eurenus samt Klas och Jesper Norberg utgör Noratrion, som dyker upp i många sammanhang.

Det är en kreativ trio som har många projekt på gång, inte minst när det gäller att tonsätta dikter.

– Vi gör egna tonsättningar på dikter och texter som vi dels letat reda på själva och som delvis hittats av andra häromkring, säger Erik Eurenus.

Inriktningen är visor med folkmusiktoner och inslag av jazz.

Från Nora

Han berättar att de till en början försökte hålla sig till till dikter och texter enbart från Nora.

– Sedan gjorde vi en till skiva och då hade vi hela Ångermanland som område. Det gjorde vi sedan en till skiva på, säger Erik.

Det har för tillfället nya projekt som de jobbat med under vå-

ren.

– Just nu håller vi på och tonsätter dikter av Birger Norman, som var född på Svanö. Det är nytt på ett sätt för oss, eftersom han är mer erkänd som poet.

Tidigare gav trion ut mer material med dikter som skrivits hemma på kammaren och blivit undanlagda, utan tanke på att de skulle framföras.

Tanken är att Birger Normanlåtarna snart ska spelas in och de kommer att fortsätta repetitionerna under sommaren för att slutföra projektet.

Spelning i kyrkan

Eriks huvudinstrument är bas men han hanterar också flera andra instrument.

Vill man höra Noratrion live så kommer de att ha en spelning

Eriks huvudinstrument är bas, men han spelar också flera andra instrument.

i Gudmundrå kyrka under Musik i sommarkväll och på Nora Hembygdsgård och de kan dyka upp fler spelningar.

– Jag upplever att man vågar anordna mer arrangemang nu sedan några tagit första steget. Det är bara att hoppas att det fortsätter att gå åt rätt håll,

säger Erik.

Iden till Noratrion föddes när Eriks pappa, Jörgen, gav ungdomarna uppdraget att hitta på något till ett kommande musikcafé.

Jobbar hemifrån

Erik jobbar deltid med musiken hemifrån via luftburet bredband,

den andra deltiden är han lärare vid Härnösands Folkhögskola.

– Det har fungerat klockrent. Ett fungerande bredband behövs absolut. All kontakt vi har i olika projekt musiker emellan sker via nätet.

Coronaåret har inneburit mycket digitalt hemmaarbete. Erik

tycker själv att det är tråkigt att jobba mot skärm, så spelandet har legat lite på sparlåga.

– Man har lika mycket saknat den sociala delen, att träffas och spela tillsammans, konstaterar han.

Text och foto:
Bo Wikman

Östbygdens spelmän träffas gärna runt ett köksbord

Eriks pappa, Jörgen Eurenus, hör till spelmansgaraget i Norabygden. – Vi brukar träffas regelbundet sitta runt ett köksbord där vi spelar och fikar tillsammans.

Men under pandemiåret har dessa ställts in och det har uppstått en saknad som håller på att övergå till spelglädje.

Jörgen spelar i Östbygdens spelmän som spelar traditionell folkmusik.

– Det är schottis, polskor, hambo, gånglåtar, brudmarscher och kvadriljer och sådant. Vi har satt ihop ett häfte med låtar från

Jörgen Eurenus spelar fiol i Östbygdens spelmän.

Nora, berättar Jörgen. Spelmännen har förstås rest runt på olika stämmor i landskapen under åren som gått.

– Det var väldigt populärt under -70 och 80-talet. Då var det ett otroligt intresse. Vi tordes nästan inte tala

om för folk när vi hade spelträffar, för det kom spelmän i massor.

Hög nivå numera

Jörgen berättar att det utövas mycket spelmansmusik på hög nivå numera, eftersom många folkhögsko-

Visst kan de spela ihop ibland. Erik valde dragspelen och Jörgen fiolen inför fotografen i byn Eden.

lor har kurser, till och med för drivna violinister.

– För närvarande är vi fyra personer i Östbygdens spelmän. Antalet har varierat under de över 30 år gruppen funnits.

Förutom Jörgen in-

går Ingrid Nordlander, Mats Hållander och Kicki Eurenus.

En liten grupp

– Vi har inte varit så många under åren, som mest fem-sex personer och därför kallar vi oss inte för

spelmanslag. Som regel har medlemmarna varit boende i Norabygden.

Jörgen har hållit igång och övat med fiolen under vintern och söndag efter midsommar spelar gruppen i kapellet i Berghamn vid en högmässa.

– Det är en tradition att vi spelar där.

Han tycker att det ska bli roligt att få spela inför publik igen och han avslöjar att de har varit lite ringrostiga under första övnings-tillfället.

– Men innan kvällen var slut fungerade det bra, säger han nöjt.

Bo Wikman

Per-Åke Nordquist visar ett sadelskydd som blivit kvar i Nora från tiden för rysshärjningarna.

För 300 år sedan plågades och plundrades Norabygden

Det är 300 år sedan de härjade. Ryssarna som brände och förstörde gårdar och torp. Många oskyldiga blev hemlösa och lämnade på bar backe efter att ha blivit plundrade. Skräcken var stor när armadan av båtar drog fram längs Norrlandskusten.

Sedan ryssarna bränt Ner Härnösand drog de norrut under ett antal dagar i maj-juni 1721. Med en armada av båtar gjorde de räder inåt landet till häst, men inte för långt – närheten till båtarna var viktiga.

Orsaken till härjningarna var att Sverige och Ryssland befann sig i krig. Det härskedde under den sista tiden av stora nordiska kriget, 1700–1721, samtidigt som försvaret hade fullt upp på andra fronter.

Avsikten var att tvinga svenska regeringen till eftergifter i fredsförhandlingarna. Härjningarna påskyndade faktiskt förhandlingarna som

ledde till freden i Nystad 30 augusti 1721 mellan Sverige och Ryssland. Sverige gav upp stora landområden i bland annat Baltikum och gränsen mellan Sverige och Ryssland drogs ungefär där gränsen mellan Finland och Ryssland går numera.

I Norabygden blev det besvärligt värre för befolkningen.

– Tydligen gjorde de bara dagräder och taktiken var att sätta eld på byggnader, förstöra och plundra, berättar Nora hembygdsförenings ordförande Per-Åke Nordquist.

Mellan räderna övernattade de i den armada av båtar som fört dem till svenska kus-

ten, tillsammans med hästarna.

– De gillade inte att stanna kvar i skogen. Troligen var de rädda för mörkret i skogen, säger Per-Åke Nordquist.

Det finns noggrant nedskrivet vilka hemman som brändes ner i Nora socken för den som vill forska. Som regel brändes inte kyrkor ner, Nora kyrka plundrades men klarade sig från ett antändningsförsök. Prästgården samt några andra kyrkor i grannsocknar brändes ändå ner.

Fick vägledning

– De måste ha haft lokala guider eller vägvisare. Kommer man till ett helt nytt land är det inte lätt att ta sig fram, konstaterar Per-Åke.

En gissning är att man köpte eller övertalade någon guide, eller tog en fånge som

tvingades visa vägen.

– De tog sig fram här längs Norrstigen, som var dåtidens väg längs kusten.

Det finns många berättelser från den här tiden.

– I Lövvik sägs det att ett torp slapp bli nedbränt sedan ryssarna blivit inbjudna på mat och brännvin. Men om det är sant vet man inte.

I Eden lär sälskyttar ha legat i bakhåll med flintbössor och några inkräktare ska ha fallit.

– I Ullånger berättas också om ett bakhåll där de fällt träd över stigen för att stoppa ryssen. Utöver de fåtal bössor man hade, skramlade man med kastruller och grytor så fienden trodde att det fanns en stor armé i skogen.

De vände om.

Historiern om rysshärjningarna kommer att uppmärksammas

av Kramfors Kommun och Regionens på Björkudden i slutet av september. Där får publiken höra fler historiska berättelser från den tiden.

Mer information finns på kommunens hemsida om man söker på rysshärjningarna.

Vandringar

När pandemin så smångom klingar av kommer hembygdsföreningen också att erbjuda bergsvandringar till Lövviksvalkallen och Erik Danielskojan i Gavik & Salteå, kyrkogårdsvandring i Nora, Noradagen, grillaften vid Båtsmanstorpet samt Hembygdsgrändarnas dag, där bland annat Noratrion framträder och Landshövdingen kommer att återinviga Hembygdsgrändarna efter reparatio-

Barnen har svaret!

Vad är det som är bra med att bo i Nora?

Freja, Svartnora:
– Det finns så snälla människor här.

Victor, Berge:
– Man kan spela fotboll här.

Andreas, Backen Torrom:
– Att det finns en affär och den ser ut som ett magasin.

Tilde, Skullersta:
– Att det är fint här och att det finns många kompisar här.

Text och foto:
Bo Wikman

Den här bilden är tagen från Åbordsön i Storfjärden. I bakgrunden syns Höga Kustenbron, som är infarten till världsarvet. Vid Hornöberget, brons norra fäste, börjar Norabygden för den som reser landvägen. Norabygdens stora, fjärdar: Norafjärden, Grönsviksfjärden och Gaviksfjärden har mycket att erbjuda, både för den som kommer med båt eller vandrar längs stränderna.

Foto: Bo Wikman

Massor att upptäcka på en smakresa i Norabygden

Norabygden har mycket att erbjuda turisterna. Här finns inte bara gott om vandringsleder, en fantastisk kust, vackra utsikter och fina rastplatser. Här kan man också ge sig ut på en smakresa. Den kan förslagsvis börja vid Höga Kustenbron.

Redan i starten finns två hotell med gott om plats för gäster och två vassa restauranger. Hotell Höga Kusten med Björkudden är Norabygdens största anläggningar inom besöksnäringen.

Hotell Höga Kusten byggdes tre år innan bron öppnades, 1994, och besöks av flera hundratusen personer varje år.

Här finns både möjligheten att bo bekvämt, äta frukost, lunch och middag samt fika. Det finns också generöst med parkeringar, en rejäl lekplats för barnen, souvenirbutik, serviceanläggning med mera. Kort sagt, ett bekvämt ställe att starta sin Höga Kustenupplevelse på.

Björkudden, som också är hotell med restaurang, har äldre anor. Huvudbyggnaden uppfördes 1892 som skolbyggnad och kallades då för Skoludden, en historia man kan läsa mer om på hotellets hemsida.

Båda hotellen ägs av Mats Löfroth och avståndet mellan dem uppskattas till två kilometer.

Från bron norra fäste går också starten på Höga Kustenleden. För de som önskar en kortare utmaning finns numera även Lilla Höga Kustenleden vid hotellet.

Lövvik nästa stopp

Om man fortsätter norrut och viker av på turistvägen mot Lövvik dröjer det inte länge innan man kommer fram till Lövviks Restaurang & Café, som har säsongöppet. Köket öppnar helgen efter midsommar och drivs som tidigare av Ullångers Hotell. Här finns en hel del god mat på menyn och en fin utsikt mot havet.

I gästhamnen finns möjlighet att övernatta i en stuga. Rum kan bokas i förväg på boka.se. Stugan är särskilt populär bland vandrare på

Höga Kustenleden som finns alldeles i närheten.

Åker man vidare från Lövvik kommer man efter en kort resa till Hörsångs Camping där den nya ägaren, Christina Fox, kommer att erbjuda gott fika.

Mandelkubb och wienerbröd

Anläggningen är i början av en nystart och man kan läsa mer om planerna på sidan 16. Christina Fox har drivit café i Hälla, Västerbotten, under många år och är känd för sitt goda fika.

– Min mandelkubb är väldigt omtalad från Umeå till Östersund, liksom mitt wienerbröd. Men det beror lite på vad man tycker om och en kund sa just att dina bullar är de godaste jag vet, säger Christina Fox.

Hon hoppas att bageriet ska vara klart i början av juli.

– Då blir det allt från tekakor, toscakakor, mazariner, biskvier och chokladbollar till veganpajer.

Väljer man sedan att fortsätta på vägen mot Torrom, kommer man till Östanö skafferi. Vid Östanö Skafferi finns Rabarbercaféet med olika varianter på rabarberpajer som specialitet. Här finns också bullar, rulltårta, pannacotta och matiga smörgåsar. Fikat kan med fördel avnjutas i trädgården.

Rabarberpajer

– Jag ser fram emot sommaren. Det kommer säkert mycket folk och det ska bli jättekul, säger Anneli Öhman, som äger och driver caféet.

Caféet är öppet från 1 juli till 8 augusti, onsdag till söndag.

Det finns också en butik med rabarbertema och en hel del annat. Allt som produceras av ägaren Anneli Öhman är ekologiskt odlat och nytt för i år är att alla olika konserver, juicer och safter med mera finns i en separat byggnad för att erbjuda en bättre logistik för kunden. En annan nyhet är att det finns kaniner och getter på gården under sommaren, något som lär bli populärt hos barnen.

Östanö Skafferi har fått pris av Eldrimner, ett resurscentrum som arrangerar SM för mathantverkare. Senaste året kammade rabarber- och krusbärs marmeladen hem ett guld i kategorin klassisk marmelad. Motiveringen var ”Ett mathantverk i världsklass av svenska traditionella råvaror i harmoni, med intensiva smaker av krusbär och rabarber.”

Sommaröppet museum

En liten bit från Östanö Skafferi ligger Bomanska museet.

Museet har öppet fem veckor i sommar. Det drivs av paret Leif och Asta Boman, med hjälp av dottern Helen.

Verksamheten öppnar på lördagen efter midsommar och har sedan öppet under fem veckor till första fredagen i augusti. Det är ett populärt stopp för familjer och bjuder på massor av nostalgi.

– Mina föräldrar köpte butiken 1936 och drev då en lanthandel med fullt sortiment fram till 1979, berättar Leif Boman.

Han påminner om att det hänt

Hotell Höga Kusten och Hotell Björkudden är de två första anläggningarna en turist möter i södra änden av världsarvet.

Lövviks Restaurang & Café, som har säsongsoppet.

Christina Fox är känd för sitt goda fika sedan hon drev café i Hälla.

Leif och Asta Boman driver Bomanska Museet, med hjälp av dottern Helen.

Anneli Öhmans krusbärsmarmelad har vunnit SM-guld.

På Birgitta Edholms Honungscafé används honung i bakverken.

Lina Bergström har lång erfarenhet inom restaurangbranschen.

kolossalt mycket i handeln sedan 1950-talet och mycket finns bevarat i byggnaden.

I början möts man av butiksdelen och vill man se mer går man upp för trappan till museet. Där möts man först av textila rummet, sedan barnrummet, hallen med plancher från butiken förr och sedan ett sällskapsrum med spel liksom jungfrukammare. Alla rum är rika på föremål från olika decennier från 1930-talet och framåt.

– Det här är tillverkat i Nyland, säger Leif Boman och knackar på butiksinredningen med mängder av lådor. Det är i ek och det såldes väldigt mycket i lösvikt.

Än i dag kan man få sitt kaffe mallet i kaffekvarnen till olika grader vid köpmandisken, som också har en rejäl gammal våg.

– Ett museum är som en skola. Om du får en sak i handen som någon använt tidigare och får höra historien om den så blir det mycket mer levande och intressant, poängterar Leif.

Åker man sedan vidare mot

Torrom kan man stanna till vid Honungsbutiken och, sommartid Honungscaféet.

Lemoncurd baserad på honung

Det drivs av Birgitta Edholm som har hjälp i kassan av dottern Cecilia under sommaren.

Honungscaféet är öppet för sjätte året i rad och kommer att stå öppet dagtid under lördagar och söndagar från och med 27 juni.

Birgitta, som är biodlare i grunden, använder honung i så stor utsträckning som möjligt i caféets alla frestelser.

– Allt jag bakar har honung i sig. Populärast är nog citronmarängpajen. Där är lemoncurden helt baserad på honung, avslöjar Birgitta.

Cafégästerna kan vara både ute i den fina trädgården, samt inomhus.

Nytt för i år är att man kan sitta och fika i ett blommande pelargonhus.

Birgitta har lagt ner mycket arbete på trädgården och säljer även en del växter. Det är värt att titta sig

omkring i trädgården som är lite större än vad man anar när man svänger in från vägen.

Går man en tur upptäcker man också hönshuset, där hönor och en tupp av gammal lantras går omkring i vackra fjäderdräkter.

Risken att bli stungen av ett bi är i princip obefintlig. Av alla tusentals som besökt caféet har bara en gäst råkat ut för ett bett, men hon kunde ändå lämna caféet glad och nöjd efter att blivit bjuden på gratisfika.

Gammal prästgård

Fortsätter man sedan norrut, med sikte på E4, kommer man till Torrom och Icabutiken, som det finns mer om på sidan 17.

Strax efter byns centrum ligger Prästkragen. Där finns Sonja och Folke Lundström som driver pensionatet i en byggnad de själva bor i året om.

– Det är jätteroligt! Jag lever verkligen min dröm, säger Sonja om tillvaron.

Prästkragen är en tidigare prästgård med storslagen utsikt mot

Torrom och kyrkan.

De köpte huset 1999 och har drivit det som pensionat sedan 2004.

Pensionatet har sju rum och femton bäddar och frukost ingår i priset.

– De som bor här kan också beställa middag om de känner för det. Här är det året runt-öppet, med sommaren som högsäsong.

Gästerna kommer i huvudsak från Sverige men det kommer också en del från övriga Europa.

Trädgårdscafé på Nordvik

Precis innan man kommer till E4 kan man svänga av till Nordviks Trädgårdscafé, som är nytt för i år. Det drivs av Lina Bergström, som har lång erfarenhet inom restaurangbranschen. Trädgårdscaféet är inhytt i en stor växthusbyggnad och omgiven av Nordviks stora anläggning med djur, hagar, havsvik och massor av grönytor. Mer om trädgårdscaféet finns på sidan 14.

Nordvik öppnar sommarcafé

I sommar kommer ännu ett café att öppna för besökare. Trädgårdscaféet har tidigare funnits på Nordvik och en ny entreprenör ska sätta sin speciella prägel i den gröna omgivningen.

– Det blir en nystart med trädgårdscafé, som en del med mixen av restaurang, event och konferenser på Nordvik, säger Carina Åberg som är projektledare och marknadsansvarig.

Hon berättar att de sökt efter en person med Lina Bergströms profil, och nu är hon på plats för att dra igång caféet.

Carina Åberg, projektledare och marknadsansvarig, tillsammans med Lina Bergström som ska driva sommarcafé på Nordvik.

Erfaren

Lina är mycket erfaren inom restaurangnäringen på olika platser i Sverige, senast i Härnösand. Hon har dessutom utbildat sig till affärsutvecklare inom destinationsutveckling.

Uppgiften att driva sommarcafé kan, trots

erfarenhet och utbildning, vara lite knepig.

– Vi vet inte vad vi kan förvänta oss. Om det blir många, eller få besökare, säger Lina.

Sista juni slås växthusdörrarna upp och på

Nordvik ses hon som en klar förstärkning.

– Med Lina har vi fått ännu högre ambitioner på vad vi vill göra, berättar Carina Åberg.

– Det kanske inte blir perfekt direkt, men vi

ska fortsätta att göra det bättre och bättre, säger Lina.

Carina betonar att det finns gott om utrymme och allt står redo att användas.

– Tanken är att folk

ska komma hit, äta lite eller fika, se sig omkring, hänga lite i trädgården, köpa av våra produkter vara i den här miljön, säger hon.

Det finns alltså även en tanke att ha en bu-

tiksdel i caféet, med lokaltillverkade varor.

– Det här känns jättekul, säger Lina medan hon jobbar med att ställa i ordning.

Text och foto:
Bo Wikman

Besökare välkomnas i sommar

Det råder febril aktivitet på Nordvik i sommar. Här renoveras byggnader, rensas i rabatter och förbereds för besökare som kan hitta sin plats på området. Det är en medveten strategi att göra Nordvik tillgänglig även sommartid.

– Det kommer att vara livat här i sommar. Vi har sommarjobbare från Kramfors och egna elever som jobbar med djuren ute på fälten. Sedan händer det mycket kring caféet. Men vi vet ännu inte vilka restriktioner som kommer att gälla så det blir att gasa lagom.

Andreas Telhammer är platschef på Nordvik och han uppmuntrar folk

Andreas Telhammer är platschef på Nordvik.

att komma och njuta av den härliga miljön, kanske ta en promenad och avrunda med ett cafébesök. Här finns 35 byggnader, flera växthus, stora hagar, en vacker vik med kanotuthyrning och många djur.

Nordvik kommer också att synas från E4:an, där en ny skylt ska sättas upp. Den blir synlig för både norr-

och södergående trafik.

Samtidigt renoveras stora byggnader på området. Byggnaden Laxen, vid viken, ska helrenoveras för gymnasiesärskolans verksamhet med verkstad och utbildningar inom bygg. Rektorsvillan är precis nyrenoverad och i Rådgivningsvillan pågår renovering. Byggnaden Villekulla,

som använts mycket sparsamt, renoveras också för fullt och blir boende eftersom det kommer allt fler elever till Nordvik.

Det utreds ständigt vilka nya utbildningar som kan vara aktuella att erbjuda på Nordvik och sannolikt tillkommer ytterligare en inriktning på det treåriga naturbruksprogrammet, naturturism, enligt Andreas.

– Vi tror att det ligger i tiden här i Höga Kusten med utvecklingen av turistnäringen, säger han.

Han konstaterar att de har många elever på väg in till hösten. Även på trädgårdsutbildningen som de själva driver, ökar elevantalet. Antalet helkurser samt korta utbildningar med bland annat djurskötsel ska bli fler.

När pandemin börjar släppa och pusselbitarna faller på plats siktar man på fler konferenser och fler gäster till restaurangen.

– Nordvik som är Sveriges äldsta utbildningsplats inom lantbruk ska vara ett grönt centrum med bra utbildningar men också mycket mer, med fler ben att stå på och dit är vi på god väg. Vi har riggat för det och vi har en organisation som är redo.

Andreas tycker även att det är viktigt att Nordvik är med och arbetar för Nora-bygden.

– Nyckeln till framgång är att vi arbetar tillsammans, säger han.

Text och foto:
Bo Wikman

Mats Näsholm har varit med från början i Höga Kusten Cyklisterna.

Höga Kustencyklisterna håller samman på sina turer

Man ser dem ute längs vägarna, ofta i stora grupper, cyklister som avverkar mil efter mil på asfalten. Mats Näsholm i Hol, Nora, är en av de som varit med från början i Höga Kusten Cyklisterna och han upplever att sträckorna inte alls känns långa när man cyklar tillsammans.

Mats Näsholm berättar att Bengt Estman drog igång det hela för drygt 20 år sedan. På den tiden kallade sig gruppen Bengans cykelhärva.

– Jag visste knappt vilka de var när de kom cyklande på Norafjärden Runt, säger Mats Näsholm.

Då hade han en tiowäxlad cykel som han använde till och från jobbet och tyckte sig hyfsat tränad för att haka på "gubbarna". Han försökte.

– Men jag blev snart avhängd.

Men efter ett par, tre år lyckades han hänga med.

Mats skaffade en begagnad racercykel och

anslöt sig till träningarna.

Det här var före sociala mediers genomslag och det var inte alltid lätt att veta hur många som skulle dyka upp.

– När fler skaffade mejl började jag styra upp det hela med en mejllista. Vi blev fler och fler och det blev sug efter att cykla Vätternrundan.

De åkte dit i en minibus.

Blev allt fler

I början av 2000-talet blev det två minibusar och som mest hyrdes en stor buss där upp till 27 personer färdades till Vättern.

Efter en tid kom förslaget att bilda en

Mats Näsholm.

sektion under Nyadals Intresseförening. Sektionen kallade sig Höga Kusten Cyklisterna.

För cirka tio år sedan startades den fristående föreningen, men kopplingen till Nyadals Intresseförening finns ännu kvar, inte minst genom bystugan, som man ser som sin klubblokal. Där hålls årsmöten och därifrån startar de populära klubbmästerskapen i september.

I dag har klubben cirka 60 medlemmar

från Kramfors, Härnösand, Sollefteå och Örnsköldsvik.

Norafjärden runt, med alla fantastiska backar under 35 kilometer, är förstas en av favoriterna att cykla. Normalt arrangeras den andra helgen i juli.

– Många tävlar inbördes under ett varv och sedan kör man ett varv i prattempo.

Lång tradition

Den långa traditionen med Norafjärden Runt, som började i samband med Noratriaden 1997, har betytt mycket för cyklingen i området. Loppet har körts av både tävlingscyklister och motionärer.

– Många av barnen häromkring har cyklat loppet, långt innan cyklingen fick en boom.

Varför cykla tillsammans när man kan cykla var för sig?

– Cykling är en grupp-

sport skulle jag vilja säga. Det blir något helt annat när man cyklar nära varandra och måste ta hänsyn. Man pratar och skratrar och det blir aldrig monotont och tråkigt.

Normalt har Höga Kusten Cyklisterna ett gemensamt långpass på söndagar på 11–16 mil, då man cyklar från Lunde till Sollefteå tur och retur, samt ett snabbare och kortare pass på tisdagar.

Olika fartgrupper

– Vi har tre olika fartgrupper så alla ska orka och det är alltid någon som cyklar med den som är sist. Det har vi fått mycket beröm för under åren.

Har man varit med på de här två passen under våren så har man en bra grund inför Vätternrundan, andra helgen i juni.

Pandemin har gjort att alla träningar och tävlingar ställts in se-

dan förra året.

Det är svårt att veta hur stort intresset är nu, men medlemmarna är förstås sugna på att dra igång.

Klubben har också bildat en MTB-sektion för de som gillar att cykla i terräng.

– De har lagt mycket tid och energi på en bana vid Lillskogen, intill bildemonteringen i Kramfors. Där brukar en hel del barn vara med.

Ser snabb ut

Man behöver inte vara duktig för att gå med i en cykelklubb.

– Många kan bli skrämde av de slimmade kläderna, man ser ju snabb ut när man står still, säger Mats med ett skratt.

– Men oftast tycker man att det inte är så farligt när man provat på. Det finns en plats för alla.

Text och foto:
Bo Wikman

Christina Fox har tagit över campingen i Hörsång och siktar på att det ska bli en av de bästa anläggningarna i Sverige.

Nysatsning i Hörsång när Christina hittat rätt

När nya ägaren såg stället för första gången blev hon förälskad i Hörsång. – Jag tänkte att jag hade hittat rätt, att det var meningen att jag skulle hamna här, säger Christina Fox och berättar om sin filosofi som ska präglade anläggningen i Hörsång.

– Varje besökare är en gäst, inte en kund. Som gäst blir upplevelsen lite annorlunda och man får mer än vad man betalar för. Christina är 56 år och flyttade från Holland till Sverige för 20 år sedan. Hon har mycket erfarenhet som företagare och är van att jobba hårt på egen hand, senast som caféägare.

Hennes café i Hälla, Västerbotten, rankades fjärde populäraste i Sverige och besöktes av många kända namn som rekommende-

rade ett besök. Och besökarna, kända och okända, kom från när och fjärran.

– Jag drev mitt café själv, vaknade vid tre-fyra på morgonen, badade och sedan var det full rulle till kvällen.

För några år sedan kände hon på sig att hon en dag skulle sälja caféet, men var inte riktigt redo att släppa taget. Förra året började hon att gå på djupet med tankarna på vad hon egentligen sökte och mindes när hon hade åkt motorcykel genom Höga Kusten.

– Jag blev så tagen och tänkte att hit vill jag komma tillbaka. Jag älskar vatten, helst havet och jag vill vara på ett ställe där jag kan ha kontakt med människor och använda mina förmågor.

Vacker plats

Hon fick veta att det fanns en camping till salu i Höga Kusten och tänkte att om det är meningen, så kommer hon att köpa den.

– Det är otroligt vackert här och jag har aldrig känt mig så välkommen någonstans. Det är många på orten, från Nora till Lövvik som kommer förbi och hälsar mig hjärtligt välkommen.

Att ta över en camping innebär förstås mycket jobb och för tillfället finns en grupp

arbetsvilliga väninnor på plats. De hjälper bland annat till med att ställa i ordning stugor och måla.

– De är vänner från då jag drev café. Det finns hur mycket jobb som helst, konstaterar Christina, som tar sig an uppgiften med ödmjukhet.

Tacksam för hjälp

Hon är rörd och tacksam för all hjälp hon får av vänner och ortsbör.

För sommaren är det två stora mål som gäller.

– Jag vill börja baka igen och öppna café. Jag har många lojala gäster som följer med dit jag går. De kommer hit och jag vill ge dem vad de vill ha.

Därför byggs ett litet bageri med servering

även inomhus.

– Med mycket smör och riktig kärlek kommer man långt, säger Christina med ett leende och det blir ett kort avbrott för en beställning på räkmackor.

Flera mål

Hon satsar även mycket på att fräscha till campingen i sommar.

Sedan är målet att ha ett godkänt restaurangkök och servera hemlagad mat, ordna after work och öppna lunchbuffé på helger-na.

På sikt kan Hörsång också bli en spa-anläggning och så dyker en överraskning upp:

– Jag vill bygga en inglasad dansbana med terrassdel utanför och ha sommardanser varje eller varannan

vecka. Jag älskar att dansa!

Christina kommer att bo på platsen och hålla öppet från maj till slutet av september.

–Jag blir så berörd av alla som är så glada över att någon tar tag i campingen.

Stor potential

Sista mars i år skrevs papperen på och hon ser stor potential på platsen.

– Det är en oslipad diamant och jag kommer att ta fram diamanten. Jag har haft föreställningen att det kommer att ta fem-tio år innan det är en toppenanläggning, men nu tror jag att det kommer att gå fortare, inom fem år.

Text och foto:
Bo Wikman

Fortsatt satsning på butiken

I sommar väntas full fart på Ica Nära Strömmen där upp till nio personer kommer att jobba för att ta hand om kunderna, mot normalt fyra.

Erik Palmquist, som äger och driver affären, tror på ännu en lyckad säsong och ser fram emot Norabygdens fortsatta utveckling.

Sommarrushen börjar kring midsommarveckan och då ökar omsättningen rejält.

– Det är roligt, då blir man taggad. Man går nästan hela vintern och laddar för sommaren. Det är höjdpunkten på året.

Erik Palmquist berättar att utbyggnaden av butiken kommer att ske på den västra sidan, mot den stora parkeringen.

Större basutbud

Han berättar att kunderna letar efter allt möjligt.

– Basutbudet behöver bli större. Vi behöver ha fler artiklar i alla kategorier. Största skillnaden blir på kött- och grillsortimentet och blir det fler kunder så kan vi också ha ett bredare sortiment, säger Erik.

Under coronaåret har personalen haft

speciell service och plockat ihop kassar som man kunnat hämta på parkeringen utanför, liksom utkörning av varor. De som är i riskgrupp har också kunnat boka tid för att handla kvällstid. Något som uppskattats mycket.

Affären har också beviljats projektmedel för att kunna bygga ut och serva kunder-

na med en bättre pakethantering.

Det blir enklare

– För oss innebär det framförallt en enklare posthantering och utlämning av systembogsvaror. För kunderna blir det ett bättre kösystem och mindre trängsel.

Utbyggnaden sker mot den stora parkeringen.

– Det blir mer och mer pakethantering och det blir fler och fler som hämtar paketet här. Det är ortsborna från Skog, Sandöverken och Nordingrå som begär att få hämta paketet här, berättar Erik Palmquist.

De flesta kunderna kommer från området runt Norafjärden, men radien växer och kunderna kommer

även från orter som Gallsäter.

Det finns en första enkel åtgärd som kan utveckla Nora ytterligare.

Lekplats och boende

– Det behövs en lekplats för kunder som har barnen med sig.

Han efterlyser också fler bostäder.

– Folk efterfrågar fler ställen att bo på.

Under det decen-

nium Erik Palmquist jobbat med Ica har det skett en generationsväxling.

– Under den perioden har det kommit många yngre till husen häromkring och det har kommit många barnfamiljer hit, säger han och konstaterar att kundkretsen fortsätter att växa.

Text och foto:
Bo Wikman

Het fastighetsmarknad i Norabygden

Norabygden är het på bostadsmarknaden. Det gäller särskilt fritidshus i havsnära läge.

– Där är det en helt otrolig efterfrågan, säger Ami Sörlin, Svensk Fastighetsförmedling, Härnösand.

Hon har själv en stuga vid Norafjärden som varit i familjens ägo sedan 1963 och handlar på Ica i Torrom.

Ami Sörlin jobbar som fastighetsmäklare och säljer ofta och gärna i Norabygden. Hon har sålt hus i bland annat Lövvik, Sandsvedjan, Höven, Ramsta, Salteå, Svartnoranäset och Salom, för att

nämna några platser.

– Det är glödhet när det gäller fritidshus. Det känns lite som en gröna vågenrörelse igen. Folk kan jobba hemifrån och vill ha mer utrymme.

Pandemin, med förändrade arbetsvillkor, bidrar till att folk vill bort från städerna.

Budgivningarna kan mycket väl sluta på

Ami Sörlin, Svensk Fastighetsförmedling, Härnösand.

över tre miljoner kronor.

– Det är många från Umeå, Örnsköldsvik, Sundsvall och även från utomlands som bevakar marknaden här.

Det finns en hel del fastigheter som ska ut på marknaden under sommaren, en hektisk tid för mäklarna.

– Vi har svårt att ta semester då. Det är högsäsong från april till oktober.

Hon hjälper kunder som söker på vissa områden med ständig bevakning. Det finns framförallt ett intresse för strandnära lägen.

– Gårdar kan också vara intressant, men då handlar det om inflyttning, säger Ami.

Hon ser inga orosmoln för husköparna.

– Det är fortfarande

låga räntor och ingen större förändring på arbetsmarknaden.

Priserna går upp generellt i Västernorrland, liksom i hela landet.

– Kommunen ligger i stort sett lågt prismässigt, men det skiljer sig mycket åt på olika ställen. På vissa håll i Kramfors skänker man nästan bort sina villor medan det kostar flera miljoner vid kusten.

Prisbilden är mycket bred, men Ami tycker inte att man ska avskräckas från att köpa ett bra hus i fint läge.

– När det gått fem, tio år, tänker man ofta att det blev en väldigt bra investering. Fastigheter är en av de bästa investeringar man gör, oavsett när man gör dem.

Hon tycker också att situationen är bra för området. Det är bra tider att lägga pengar på annat än resor. Bostäderna byggs om och till.

– Varje gång en bostad byter ägare brukar den rustas upp. Många investerar och renoverar, särskilt under de första två åren.

Bo Wikman

Plock!

Kyrkstallarna en infekterad fråga för kyrkostämman

På platsen där Noraparken står i dag fanns förr i världen kyrkstallar. På den här bilden från 1890-talet syns de i långa rader.

På 1870-talet var frågan om kyrkstallarna i Nora ett stort ärende med åtföljande stridigheter. I kyrkostämmans protokoll står det: "en hop av 64 kyrkstallar som i det mest oordnade skick äro uppförda på Vallen".

Varje stall hade fyra spiltor. Alltså kunde upp till 256 hästar få plats i kyrkstallarna. Eftersom varje by byggde sitt stall blev placeringarna lite hur som helst.

På 1880-talet kom beslutet att ordna kyrkstallarna i längor efter landsvägen.

I slutet på 1920-talet började en del stallägare att sälja eller riva sina kyrkstall. Statens krav

på underhåll av stallen och de minskade behoven gjorde att kyrkstallarna blev umbärliga. Behovet minskade kraftigt med tiden och på något årtionde revs de flesta av dem.

I mitten på 1940-talet var praktiskt taget alla stallar borta, utom det nya storstallet. 1938 bestämde nämligen kyrkostämman att bygga ett mindre storstall med plats för 18 hästar. Stallet användes av Bölesta bymän som på 1940-talet behövde ställa in hästar vid sina transporter av mjölk.

År 1951 kom det definitiva slutet för kyrkstallar i Nora. Då övertog Nora brandstyrelse byggnaden som brandstation.

Numera är storstallet verkstad och förråd för Nora församling.

Kyrkstallarna nedanför kyrkan. Fotot är från 1890-talet. Bilden och uppgifterna i artikeln är hämtad från Tore Ramströms artikel om Kyrkstallar i Nora 2012.

Titta in på hemsidan för Norabygden!

Norabygden.com är en sajt speciellt för Nora. Där kan boende och besökare hitta all möjlig information om trakten.

Målgruppen är bred: fastboende, de som har fritidshus, besökare och turister.

Mycket jobb bakom hembygdsdräkten i Nora

Bilden till vänster är tagen under en dräktparad i Nora på 1950-talet då hembygdsdräkten äntligen blivit klar.

Det skedde efter idogt letande efter delar. En väska hittades i hembygdsgården i Gräta. Den blev modell för en ny väska och mönstret till kjolrandningen. Ett gammalt livstykke som varit drev mellan stockarna i samma hus blev modell för en ny, eftersom man kunde se skärningarna omkring hals och ärmar.

Till överdelen fann man ett

gammalt knypplat brudlinne i Bölesta. En mössa dök upp under ett möte och dräkten var komplett så när som på förklädet som är detsamma som Bjärtrås.

Det tog 20 år att få fram dräkten efter många besök på bland annat Nordiska museets dräktavdelning.

På bilden till höger syns Noradräkten till vänster om Sverigedräkten. Bilden är tagen på Bomanska museet men Noradräkten kan också beskådas på hembygdsgården.

Framtid Nora finns också som e-tidning på nätet: <https://tinyurl.com/nwtmbz6c>
Fjolårets Framtid Nora finns på: <http://tiny.cc/14oytz>

Visste ni att samma dag som Högakustenbron invigdes avslutades färjetrafiken Hornö-Veda. Det är nu 14 år sedan den sista turen gick. Trafiken hade lång historia bakom sig. Redan i början av 1600-talet blev passagen mellan Hornö och Veda viktig för den så kallade kustlandsvägen.

**KRAMFORS
KOMMUN**

BO, STARTA FÖRETAG OCH UPPLIV DET MESTA AV HÖGA KUSTEN HOS OSS!

Tre fjärdelar av världsarvet Höga Kusten ligger i Kramfors kommun.

Här finns unik natur, härliga boendemiljöer, många företag och sysselsättningsplatser samt goda kommunikationer. Kom till oss du också och bygg din framtid här!

Kramfors kommun, mitt i Höga Kusten, har ett centralt läge i ett av Norrlands befolkningstätaste områden. Här finns en mindre stad och flera tätorter som ger en spännande flerkärnighet.

Vi ser det som en stor tillgång och något som stärker kommunens totala attraktionskraft.

Antalet besökare ökar

Under pandemin har antalet besökare till Höga Kusten ökat och den nya linbanan vid Skuleberget väntas höja attraktionskraften ytterligare och utgöra en viktig motor för besöksnäring och företagsutveckling inom hela regionen.

Linbanan är ett resultat av samverkan mellan lokala,

kommunala, regionala och nationella krafter, vilket säger en hel del om Skulebergets storhet och betydelse.

Inom Kramfors kommun finns 30 naturreservat, hundratals föreningar, tolv riksintressen, ett världsarv och många vandringsleder vilket ger goda förutsättningar till en aktiv fritid och ett varierat friluftsliv. Året om.

Boende, kultur och pendling

Kramfors kommun har även ett rikt kulturliv och bra pendlingsmöjligheter till grannkommunerna. Flygplatsen Höga Kusten Airport har en strategiskt viktig placering i nära anslutning till Botniabanan och i Kramfors stad finns ett centralt beläget resecentrum.

Vi är en kommun som erbjuder attraktiva boendemiljöer med trygga uppväxtmiljöer, där människor växer efter sina förutsättningar.

Till 2025 ska vi dessutom skapa Västernorrlands bästa företagsklimat.

Välkommen till oss du också!

Läs mer på Flytta hit!

www.kramfors.se/flyttahit

KRAMFORS
MITT I
HÖGA KUSTEN

Dreamcoast – ett digitalt företag mitt i Norabygden

Dreamcoast är ett företag som via sin digitala wellnessgalleria vill hjälpa andra företag och privatpersonen att förverkliga sina drömmar inom livsstil och hälsa på landsbygden.

En bit sockerfri choklad med lakritssmak får sakta smälta på tungan. Smaken av choklad är intensiv och sträv samtidigt som lakritsen och havssaltet ger en uppfriskande sälta. Det är Lena Nordlander som bjuder på "A salty good chocolate", en av smakerna på det egna varumärket Dreamcoasts sockerfria chokladkakor. Kakobönorna kommer från ekologiska och rättvisemärkta odlingar i Ecuador, tillverkas i Umeå och finns att köpa i webshopen på hemsidan.

Ska hjälpa andra

Lena Nordlander är grundare och VD för företaget Dreamcoast som bildades för snart två år sedan mitt i Höga Kusten. I studion i församlingsgården i Torrom berättar Lena om företagets idé:

– Företaget har två ben där det ena handlar om att hjälpa andra företag att utvecklas digitalt inom sociala medier, hemsidor, webshopar och livesändningar. Det andra benet är att själva vara ett digitalt företag med en wellnessgalleria och mötesplats för människor med ett hälso- och kulturintresse.

Lena är HR-strateg, coach och ledarskapsutbildare sedan tidigare. Hon vill visa att det

Mahmood Al Hameed var en av gästerna i vårens Frukostklubb, här tillsammans med Lena Nordlander. Foto: Oskar Karlsson

går att driva företag på landsbygden i en underbar miljö med en snabb fiberuppkoppling vilket finns i Norabygden.

Till sin hjälp har hon även Oskar Karlsson, fotograf och filmare, Camilla Hiller, författare och digital strateg samt ett tiotal virtuella assistenter.

Frukostklubben

Tillsammans har trion byggt upp en studio i ett rum i församlingsgården i Torrom. Härifrån har Lena med hjälp av Oskar och Camilla sänt Frukostklubben live på fredagsmorgnar klockan åtta under våren.

Hon har haft intressanta gäster på besök och talat om ledarskap, hälsa, drömmar, engagemang och driv.

Tanken är att företag eller privatperso-

ner ska kunna hyra studion för egna arrangemang och tack vare frukostklubbens sändningar har flera nya kontakter knutits. Idag till exempel kommer Marie Böhlin till studion för att utnyttja den snabba fiberuppkopplingen.

Hon ska öva körsång med sin barbershopkör i Stockholm via dataprogrammet Jamulus.

Från bokhandeln

Lena berättar vidare att studioutrustningen även går att ta med ut till företagen:

–Vi gjorde i våras en livesändning från Kramfors bokhandel vid releasen av Ulrika Rolfsdotters bok Rovhjärta.

Konst och kultur är också viktigt för välbefinnandet och på hemsidan finns

Oskars fotoutställning, snickare Karin Jacobssons alster samt en kommande flik för musik och underhållning, där Lenas eget trumpetande säkert kommer att höras.

Stor potential

Via hemsidan kan man gå med i Camillas sockerfria matklubb och köpa hennes böcker. I webshopen finns även frystorkade näringstätade torkade livsmedel och teer samt Dreamcoast Wellness magazine med mera.

–Församlingsgården har en stor potential, huset är stort och skulle kunna rymma fler företag eller grupper som behöver en mötesplats, säger Lena avslutningsvis.

Text: Anna Maria Johansson

Ung fotograf satsar i Nora

Uppvuxen med mobiltelefoner med appar har Oskar Karlsson den nya generationens färdigheter och förståelse för verktyget. Något han också lär ut.

– Jag har håller i kurser i foto, filmning och generellt om mobiltelefonen, berättar han.

– Det finns ofta mycket man inte vet. Ibland handlar det om banala saker som hur man öppnar kameran i mobilen och att det finns enkla sätta att göra det på så man oftare använder kameran.

Smartphones är ofta mycket avancerade och det är i princip omöjligt att lära sig mobiltelefonen fullt ut.

– Man kan göra läskigt mycket bra med foto och video och man behöver inte springa runt med en stor systemkamera, utan ta riktigt bra bilder med mobilen, förklarar Oskar som själv hela tiden hittar nya saker man kan göra, nya funktioner.

– Äldre, som är helt nya på det här, kan vara rädda att inte förstå. Oftast handlar det om hur man använder Facebook, vad det är för nytta med Instagram, hur man förstår sig på inställningar och varför det alltid krånglar.

Man ger upp för att det inte fungerar men i själva verket handlar det om små saker som kan fungera olika, berättar Oskar.

Men han gör mycket mer än att lära ut kunskaper om mobilen.

– Jag har satsat fullt ut på min firma med foto och film.

Den startade 2019 och Oskar berättar att han hade en lärare som hjälpte till med kontakter gentemot företag så att det hela rullade igång. Nu har han till exempel hjälpt Dreamcoast att skapa foto, livesändningar och filmer gentemot kunderna.

– Men det har också handlat om att hjälpa Dreamcoasts kunder att utvecklas. Nu under corona är det viktigare än någonsin att finnas och synas på internet, poängterar Oskar.

Han bor i Nora sedan ett år tillbaka och har studion i församlingsgården i Torrom.

– Det har varit en utvecklande tid med problemlösningar och samtidigt har jag träffat häftiga människor: Allt från de som utvecklar egen konst till de som driver stora bolag. Det har utvecklat mig otroligt mycket och extra kul är att få göra det här i Nora.

Text och foto: Bo Wikman

Oskar Karlsson den nya generationens färdigheter och förståelse för mobiltelefonen.

Lövvik allt närmare ett scenbygge för miljoner

Lövviks by och idrottsförening går vidare med planerna på en friluftsteater med scen, ett bygge som kommer att kosta kring 7,4 miljoner kronor när allt är färdigbyggt.

Steg för steg kommer man allt närmare en byggstart.

Föreningen har under året gjort klar den förstudie som behövs för att förverkliga scenbygget med mera.

Grannarna har sagt ja, markprover är tagna och ljudmätningarna gjorda och nu har de ansökt om bygglov sedan de fått ett positivt förhandsbesked från kommunen.

Föreningen känner ett gott stöd från kommunen i planeringen.

– Absolut. Vi har ett mycket bra samarbete och det känns väldigt positivt.

– Vi håller på och arbetar med hur finansieringen ska gå till, berättar ordförande Tommy Bergquist, ordförande i Lövviks by och idrottsförening.

Bilda aktiebolag

Tanken är att bilda ett icke vinstdrivande aktiebolag för driften av anläggningen, som är tänkt att arrenderas för kommande evenemang, inte minst med tanke på ett folklustspel med musik av Tomas Ledin.

Finansieringen är

den stora knuten och det som kostar mest är själva scenbygget: en tolv meter bred scen, där byggnaden är 17 meter i bakkant. Den ska bli 12 meter djup och vara handikappanpassad med två loger, dusch och toaletter. Dessutom byggs ett servicehus med toaletter för besökare och till alltihop hör förstas en rejäl avloppsanläggning.

Klartecken

Kiosk, parkeringar och gångvägar är annat som ska ingå.

Kramfors kommun har sagt ja till sin del av finansieringen.

– Men vi är inte klar med hela finansieringen än, säger Tommy Bergquist som poäng-

Tommy Bergquist är ordförande i Lövviks by och idrottsförening.

terar att det återstår mycket jobb.

Lövvik har också, som en av fem, nominerats till titeln årets by.

– Det känns jätteroligt att vi är med i år

också.

Restaurangen kommer att vara öppen i sommar, så den som vill stanna till i vacker miljö kan svänga in, äta en bit, och ta en titt på området där

förhoppningsvis Tomas Ledin kommer att göra ett framträdande 14 augusti om inte pandemin ställer till problem.

Text och foto:
Bo Wikman

Norabygden blomstrade

Det finns många fornlämningar i Norabygden, som vittnar om att området var både rikt och mäktigt under järnåldern. Området sträcker sig från Skullersta i sydväst till Salteå i nordöst på båda sidor om vattendraget Sursundet-Norasundet, där det finns en stor mängd gravhögar, stensättningar och husgrunder.

Annelie Westman Öhman.

Annelie Westman Öhman på Östanö skafferier och rabarbercafé har ett brinnande intresse för historia och fornlämningar. Hon är utbildad arkeolog och studerade i Umeå i början på 90-talet.

– Jag deltog som grovis (arkeologistuderande) vid utgrävningar av fornlämningarna på Lappnåset inför nya E4-bygget norr om Höga Kusten-bron, berättar hon stolt, och tillägger entusiastiskt att hon själv hittade en kniv.

Har guidat i Nora

Hon har senare bland annat arbetat som museipedagog på Västerorrlands museum i Härnösand och guidat i Norabygden via hembygdsföreningen. Numera driver hon sitt företag Östanö skafferier och rabarbercafé på heltid tillsammans med maken

Per. På gården finns även de båda schnauzerhundarna Worrik och Sigge som glatt skäller och hälsar välkommen vid besök en dimmig söndag i mitten av maj.

Annelie informerar först om att forntiden är den tid som omfattar stenåldern, bronsåldern och järnåldern, från människans ankomst till vårt område 10 000 år f.Kr till ca år 1050 e.Kr. Bronsåldern varade från 1800 f.Kr till 500 f.Kr. Därefter järnåldern fram till 1050 e.Kr. Den yngre järnåldern, från 400 e.Kr, från vilken de flesta fornlämningarna kommer, delas upp i folkvandringstiden, Vendeltiden, och till sist vikingatiden.

Det går inte att ta miste på Annelies passion för hembygdens historia när hon ivrigt berättar vidare att Norabygden med sin bör-

diga jordbruksmark och sitt strategiska läge med hamnar i närheten av Ångermanälvens mynning och förbindelsen till havet via Norafjärden var en viktig knutpunkt på järnåldern.

Levde i långhus

Människorna på järnålder byggde och levde i så kallade långhus där man hade kreaturen i ena änden av byggnaden. Man tog tillvara djurens spillning som blev till gödsel på åkrarna. I mitten av byggnaden bodde flera generationer av familjen. I andra änden av huset fanns förråd. Denna typ av byggnad kan ses på Gene fornby i Örnsköldsvik.

Byanamnen i området pekar på att byarna är mycket gamla. Ändelsen -um/om/em betyder hem eller gård och anses härstamma

från omkring år noll. Nora (som tidigare stavades Norum), Grötom och Torrom är exempel. Ändelse – sta betyder ställe eller plats och härstammar från folkvandring- eller vikingatiden. Förleden kan syfta på den person som slog sig ner där. Till exempel Kallsta och Årsta.

När gårdens folk dog så begravdes de på den egna gården i ett gårdsgravfält. Ju rikare eller ju högre status man hade desto större grav. En gravhög kom till genom att den döde lades i en träkista/stenkista som omgavs av en stenring som byggdes på och fylldes med jord. Så småningom växte gräs över högen. Man ser ofta en grop i mitten av högen vilket kan bero på förmultningen av kistan och att graven har plundrats.

Följde i graven

Den dödes tillhörigheter i form av smycken och vapen fick följa med i graven. I Allsta finns en grav där en häst lagts ner med den döde. De största gravhögar kallas storhögar och en har till och med ett namn, Hols-

högen, som är två meter hög och 18 meter i diameter.

– Vanligt gårdsfolk utan status begravdes troligen i jordgravar som inte märktes ut, säger Annelie.

Landhöjningen om cirka en centimeter per år har gjort att fornlämningarna från järnåldern numera finns 10–20 meter över havsytan på sluttningar och höjder längs vattendragen. I hela området har det hittats 257 gravar, varav 127 högar, 43 rösen, 86 stensättningar och en skeppssättning. Fyra silverskatter, i Frök, Rossvik, Bredsetter respektive Tjärned. Dessutom en gulds katt i Hornön.

Gräv inte själv!

Medan Annelie berättar om dessa fynd skenar fantasin iväg. Tänk om det finns fler skatter som ännu inte är hittade? Får man börja gräva om man hittar ett gammalt föremål? Annelie svarar bestämt:

– Nej, du får inte gräva själv! Det är förbjudet enligt Fornlämningslagen. Hittar man ett föremål som verkar gammalt ska

man kontakta Västerorrlands museum. Ett enstaka föremål kallas lösfynd och det ska registreras hos museet men man kan ändå i vissa fall få behålla det.

Det är lätt att smittas av Annelies entusiasm för historien och för den som vill åka ut och titta kan man gå in på Riksantikvarieämbetets internetsite ”Fornsök” för att se en karta och information om alla fornlämningar i hela Sverige.

Gravfält vid skolan

Vid Nora prästbord, bakom skolan i Torrom, kan man hitta ett större gravfält med ett 30-tal högar och stensättningar och tre grunder från järnåldern. Det finns röda informationsstolpar i området, men tyvärr är det ganska risigt och igenvuxet där.

Ett besök på Västerorrlands museum rekommenderas också. Där finns silverskatten från Rossvik att titta på. Övriga skatter finns på Historiska museet i Stockholm.

Text:
Anna Maria Johansson

Erik Daniels vandrade i Norabygden men

När pandemin härjar och vandring rekommenderas som aktivitet är Erik Daniels mer aktuell än någonsin. Detta trots att han levde på kung Karl XIV:s tid.

Den 22 mars 1825 föddes Erik Daniels på ett torp i Norrsalteå. Han blev föräldralös vid tio års ålder

och levde kvar på torpet tillsammans med sin bror till 18 års ålder.

Han betraktades av samtiden som svagsint och var fattig. Samtidigt ville han inte ligga folk till last, utan levde på jakt, fiske, växter och en gammal rätt att få mat hos folk i den by han

för tillfället gästade.

Men mest levde han i skog och mark, med en bibel och psalmbok som sällskap. Och så byggde han förstas kojor som nu blivit inslag i de vandringssleder som Nora hembygdsförening underhåller.

Lederna omfattar sammanlagt tio mil

och på dessa finns över 20 kojor utmärkta, lämningar efter Erik Daniels.

Hampe mötte Erik

Norakonstnären Hans ”Hampe” Svanberg, som föddes 1883, har i en tidningsartikel beskrivit Erik Daniels som en storsväxt man med blå barnaögon,

långt grått hår, som låg ner på axlarna och ett långt ovårdat skägg med en knölig käpp i handen. Svanberg var åtta år och första mötet ägde rum när Erik Daniels kom till Hampes föräldrahem för att få en tallrik gröt.

Hampe besökte också Erik Daniels till-

sammans med sina bröder och när de upptäcktes av honom hälsades de välkomna med ”Guss fre!”. Erik Daniels satt då i kojöppningen och flätade fisknät. Kring hals och armar hade han lindat lummer som skydd mot myggen. Han bjöd Hampe och hans bröder på en

redan på järnåldern

Holshögen är en av de största gravhögar från järnåldern. Den är två meter hög och mäter 18 meter i diameter.

Foto: Anna Maria Johansson

han går aldrig ur tiden – följ hans spår!

näve bröstsocker som han förvarade i en näverask. Barnen kom sig dock inte för att stoppa sockret i munnen.

Inne på den murade spisen stod en kast-rull och kokade. I den kastrullen puttrade potatis och strömming tillsammans, något som lär ha varit van-

ligt hos fattigt folk förr. Med sig i kojans hade Erik Daniels också en specialbyggd kälke som var utdragbar.

Gick med kälke

På den förvarade han sina tillhörigheter och kälken användes som bädd när han vintertid övernattade hos olika bönder i byarna.

Erik Danielsleden invigdes juni 2019 vid en vandring upp till Erik-Daniels-kojan på "Prästbords-skogen".

Då konstaterade man att hans boplatser fanns över hela Nora och att det som återstår av boningarna är själva stenmurarna, 'skorstenen', medan övrigt, som ristak och

dylikt för länge sen ruttnat bort.

Den koja som anses vara bäst bevarad finns i Nordvik. Erik Daniels var skriven i Berg fram till sin död 1891, månaden innan han skulle fylla 66 år. **Källor:** Skriften "Så minns vi Erik Daniels". Knut Åkerlund och norabygden.com

Det finns gott om möjligheter att vandra i Erik Daniels fotspår över hela Norabygden.

ÄNTLIGEN SOMMAR!**ERBJUDANDE!**

**3 st Grillkol/briketter
2,5kg 99:-**

ERBJUDANDE!

Fruktdryck 3x20cl

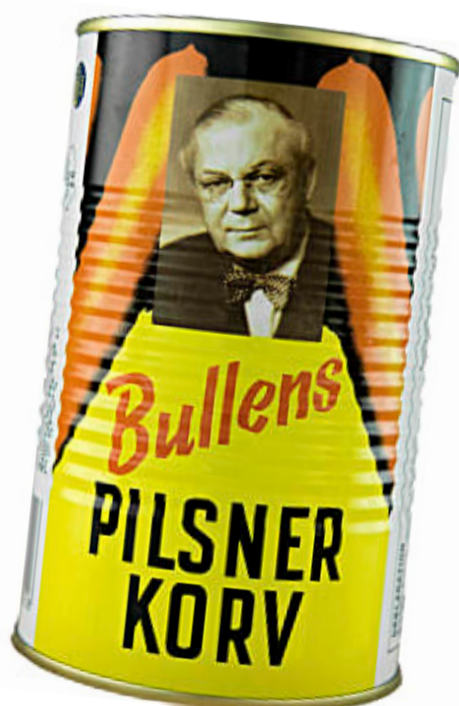

5:-

Erbjudanden gäller till och med 27/6

ERBJUDANDE!

**2 burkar
Pilsnerkorv
455g 40:-**

ICA
nära
STRÖMMEN

Öppettider i juli

ALLA DAGAR 9-20

Öppettider under midsommar

Torsdag 24/6 9-20

Fredag Midsommarafton 9-17

Lördag Midsommardagen 9-17

Söndag 27/6 11-17

VARMT VÄLKOMMEN TILL OSS!